

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Capvt Tertivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

D. VVOLBERONIS
ABBATIS SVPER CANTICVM

CANTICORVM SALOMONIS.

PROOEMIVM.

4. Reg. 3.

Legimus in Historia Regum, quia cum Helisæus Propheta interrogatus esset à Rege Israel dicente, quare congregavit nos Deus tres Reges vt traderet in manu Moab; post aliqua, *adducite, inquit, mihi Psalten. Cumq; caneret psaltes, facta est super eum manus Domini, & dixit facite alueum tonentis huius fossas & fossas.* Patet in hac re spiritum Prophetiæ Prophetis non semper adesse; ideoque Propheta quiescente in se spiritu, adduci fecit Psalten, vt canente psalte, spiritus qui in eo quodammodo quiescebat concussus suscitaretur, & videret sibi super quo interrogabatur.

Sed quorum huius exempli prolatio? profecto ad vestram ô dilectæ Sorores & ad meam spectat intentionem. Nam quia humilitati vestræ videbatur, quod Spiritus Sanctæ dilectionis in vobis quiesceret, & quasi otiosus esset: vtile ac necessarium iudicatis aliquē vobis adducere psalten, quo canente ille qui in mente vestra quasi obdormierat spiritus excitaretur, duplicem vt reor ob causam; siue vt quemadmodum Saulis furorem David canens mitigauit, ita si quid subito inæqualitatis menti vestræ surriperet, canētis dulcedine cōponeretur, siue

si quid minus feruoris in diuina dilectione vester haberet animus, quādā intima vi carminis accēderetur.

Cum ergo hæc vestra esset intentio nescio quo spiritu meam paruitatem nihil tale canere sciētem adduxistis, & huius psaltis mihi officium iniunxistis. Quid agerem? in vna parte affectus vester impellebat in altera parte ingenij mei periculum repellebat. Tandem de adiutorio Dei & orationum vestrarū suffragio præsumens; psaltes vester esse quamuis indoctus non refugi, quoniam apud dilectionem vestrā, excessum meum facile fore æstimavi, & quod iuxta magni oratoris sententiā virtus quam charitas sequitur, minimè repudianda est. Sed quæ est virtus mea? parua certè, & quæ penè nullius sit potentia in tãti officij arduo opere: Si quid tamen aliquo modo potest charitas, hoc administrat.

Sed hæc quidē vestra fuit intentio, porro mea fuit intentio parere rogantibus, & aliquid canere vnde vester excitaretur spiritus. Ecce autē imperitia obstat beneuolentiæ; dum hoc periticiatoris esse debeat, vt sciat & prodesse & delectare iuxta illud Flacci; *Omne tulit punctum qui Horatius miscuit vtile dulci.*

Humilitas
Authoris.Officiū pe-
riti cātoris.

Q 2

Ferunt

Applicatio
Historiæ.

Cantus Or-
phei & Iulus
Amphionis
quid mora-
liter desig-
nent.

Ferunt sæculares literæ, quod quidam Orpheus cantu suo lenierit tygres & leones, per similitudinem scilicet, eo quod bestiales & syluestres hominū mores rationali orationis suæ sententię edomuerit. Amphion quoque dictus est saxa mouere sono testudinis, & prece blāda ducere quo velle, eo quod duos & incompósitos hominum mores recte & suauis rationis modo composuerit. Magna ergo est peritia canentis carminis sui modo mutare animos audientium. Sed ego non æstimo huius meæ inchoatę cantionis modum apud vestrā sanctitatem ad hoc valuisse, non propter vestri ingenij tarditatem, sed propter meæ incitię densitatem. Nam imperitus cantor est, qui nescit proprietatem vocum & modorum, *Et cytharædus, ridetur, chorda, qui semper oberrat eadem.* Vnde post aliquam decantatam huius excellentissimi Cantici partem decreueram potius silere, quàm ultra tantas meas ineptias detegere.

Imperitus
Cantor quis

Horatius.

Sed quia nonnunquā ab imperito artifice factam de eadem materia formam peritus artifex operosè reformatam facit quasi alterā; & peritus cantor carmini dissono & quasi discolorato reddit propriū perpurū & integrū colorē: Ego quoque ex hoc animatus eausā dilectionis vestrę ad ea quę relinquere cogitavi cū adiutorio Dei reaccingar, vt si aliquod detortū & incompositum opus fecero, doctus aliquis &

peritus materiam inueniat, vnde ingenium suum meliorem illi & vtiliorem siue viuaciorem adquirendo formam & colorem exercent, si tamen ipsum opus rasuram vel meritam effugerit flammam.

VERSUS VI.

Que est ista qua ascendit per desertum, sicut virgula sumi ex aromatibus myrræ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij?

IAM dilecta dilecti cubiculum intrauit, iam aliquantulum osculo illius appropinquare cępit, quia ab illecebris & curis vitę sæcularis euolauit, à quibus fugiens se elongauit, & in solitudine sui corporis & animi mansit. Solitudo autē corporis est; quietū esse in loco sibi deputato neque vagari per exteriores sensus circa mūdi huius negotia vel locutione vel actione. Solitudo vero animi est, nullis exterioribus occupari vel cogitatione vel volūrate.

Quid sit solitudo corporis.

Quæ sit solitudo animi.

Quæ nimirū solitudo magna est mentis ascensio. *Mirantur a. filia Ierusalem mirabilem dilectam ascensum per desertum, quia infirmæ mentes valde stupent & laudant singularem vitā soli Deo vacantium & nullā curam mundialis honoris & commodi habentium.* Ait ergo. *Que est ista qua ascendit.* Sed priusquā huiusmodi describamus ascensum, consideremus quod & quale sit desertū per quod sit iste ascensus. Primoq; intelligamus & ascensū & desertū vtrumq; æquiuocè appellari, quia vno nomine diuersa significare possunt. Ascensus quippe est

Horum solitudo est mentis ascensio.

Quid sit desertum hoc loco.

pe est corporis ascensus & cordis. Desertū Ecclesia gentiū; desertū Synagoga Iudæorū; desertū mūdus, desertū separatus aliquis locus; desertū exēptus omnib⁹ mūdi curis animus.

Desertum autem dicitur à deserendo, eo quod deserat & deseratur, quia & deserit continentem & deseritur à continente: v.g. Mundus deseret se continentem, quia nullo modo potest accidere sui affectione ad animam sanctam omnia huius mūdi pro nihilo reputantem. Deseritur à continente quia nulla ratione consentit anima sancta mundi voluptatibus vel actionibus comunicare, ne ab eo forte retenta, difficile aut nunquā possit euadere.

Continentiā vero istam appellamus & secundū generalē corporis sitū, qui est bonorū & malorū: & secundū animi sitū qui est speciali ter bonorū, & specialiter malorum iuxta affectionē boni & mali.

Situs corporis locus est exterior: situs animi locus interior: Et non nunquā prodest vel obest locus exterior loco interiori. Diximus autē paulo superius, Desertū mundū siue aliquē locū sepositum, siue exemptū à mundi curis animū. Exempto autem à mundi curis animo obest mundus nō secundū substantiā sui, sed secundū malitiā suā affectionē; Prodest vero sepositus locus non secundum naturam sui, ad secundum quietem & mundam ab eo strepitus remotionem. Prodest ergo secundum hoc & obest locus ex-

terior loco interiori. Dicamus ergo quare singula illa quæ supra posuimus deserti nomine nuncupentur.

Ecclesia quippe gentium quamdiu in gentilitate mansit desertum quodam fuit, quia nondum in ea religionis alicuius cultus & sacrarum legū vel sanctionum frequentia erant, sed quasi bestiarum cubilia propter bestiales hominum mores, in quibus ipsa ratio & lex naturalis ita fuerunt sopita ut non possent discernere, quid honestatis propriæ vitæ, vel quid reuerentiæ & subiectionis creatori deberent. De hoc enim deserto dicit psalmista pinguescent speciosa deserti. Quid namque sunt speciosa huius deserti, nisi sacramentorum sanctionumque venerabilium saluberrima & decentissima instituta? quæ tunc pinguescere ceperunt, quando Sanctorum Patrum documentis & autoritatibus ad maiora honestatis & reuerentiæ incrementa profecerunt. De quo deserto per Esaiam Dominus dicit, ponam desertum in stagnum aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum. Desertum quippe in stagnum aquæ & terram inuiam in riuos aquarum posuit, quando gentilitati, quæ præ ariditate mentis nullos bonorum operū fructus ferebat, fluentia prædicationis dedit, & ad quam præ asperitate suæ siccitatis via prædicatoribus nō patebat, doctrinæ postmodum riuos emanare fecit. Cui & in alio loco per eundem Prophetam repromittit dicens, latabitur

Ecclesia gentium cur desertum dicatur.

Pf. 64.

Esa. 14.

Quando Deus posuerit desertum in stagnum aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum.

Esa. 35.

Q3 deserta

Desertum unde dictum.

Quomodo mundus deserat & deseratur.

Quod hoc loco per continentiam intelligatur.

Quomodo prodest vel obest locus exterior loco interiori.

deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi liliū: lætabitur fide, exultabit actione, florebit virtutum decore, vt quasi liliū odore bonæ vitæ redoleat, eā odore mūditiæ niteat, medicinā intimæ salutis valeat.

Iudæa cur desertum dicatur.

Iudæa quoq; desertum dicitur, à quibus testamentum, & legislatio & omne ius sacrificiorum & ceremoniarum migravit, ita vt templo destructo & ciuitate desolatâ, tota in eis regalis & Sacerdotalis dignitas, omnisque ritus solemnis cessauerit, ipsi autē per diuersas regiones dispersi desolationis huius signū portent. Quod Dominus eis in Euangelio futurum prænuñtiauit dicens,

Matth. 23. *relinquetur vobis domus vestra deserta:*

& in Ieremia scriptum est, *precipitauit Dominus, nec pepercit omnia speciosa Iacob, destruxit in furore suo.*

Thr. 2.

Mundus cur desertum dicatur.

Mundus quoque Desertū nuncupari potest non corporaliter sed spiritualiter, quia quanto plus peccatorū fordibus cumulatur, tanto plus diuinæ gratiæ præsentia desolatur; scriptum est enim, *terra in solitudinē redigetur:* terra quippe in solitudinē redigitur, quia mens terrenis curis & voluptatibus occupata, virtutū conuentu desolatur.

Esa. 13.

Sepositus quoque locus desertum vocatur.

Sepositus quoque locus desertū dicitur, quia vbi nullus secularium negotiorum vel forensium actionū accessus est, illud quædam solitudo non incongruè nuncupatur. Vnde cum psalmista, tribulationes, inimicorum & molestias iniquitatum, & conturbationes cordis tales præ-

mitteret, vt etiam mortem exinde formidaret, tandem in se reuersus, dixi, inquit, *quis dabit mihi pennas* Psal. 54. *sicut columba, & volabo & requiescam?*

Demumque salubri reperto cōsilio, ecce, inquit, *elongaui fugiens & mansi in solitudine, expectabam eum qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus & tempestate.* Et Dominus post baptismum ieiunaturus in desertum ductus est, vbi à Diabolo tentatus nostras in se tentationes triumphauit, ostendens eos qui vitam quietam diligunt, tentationibus quidem fatigandos sed Dei adiutorio per ieiunia & orationes liberandos.

Tentatio Christi in deserto quid figurauerit.

Desertum quoque est animus ab omnibus mundi curis remotus, quia quanto minus ea quæ mundi sunt cogitat, tanto magis à carnalibus desiderijs cor solitariū portat: Vnde Dominus in Euangelio, cum, inquit, *orabis, intra in cubiculū, & clauso ostio ora Patrem tuum;* orātes quippe cubiculum intramus, quando in secreto cordis nostri soli stamus, & Deo tantum quæ rogamus sine voce aperimus: ostium quoque claudimus, quando sensuum nostrorū exteriorum aditum obstruimus, ne per eos ad cor aliquid, quod preces nostras impedire possit introducatur. Et hæc est solitudo animi valde necessaria vnicuique Deum quærēti, & inuenire cupienti.

Desertum item dici potest animus à mundi curis remotus.

Diximus autē superius ascensum esse & corporis & mentis; sed hoc loco solummodo de ascensu mentis considerandum, qui non fit nisi per desertum

Matth. 6.

Quid sit clauso ostio intra cubiculum orare Patrem.

Ascensus
mentis non
fit nisi per
desertum.

Ecclesia
quomodo
per deser-
tum ascen-
dat.

Ecclesia vir-
gula fumi
quando fue-
rit.

deterrū. Quamdiu enim mēs mūdi huius curis & tumultibus implicatur, ad altitudinē virtutum minimē valet ascendere, sed primo quærenda est solitudo corporis & mentis, vt dum nulla exteriori vel interiori inquietudine mēs abducitur, liberit̃s ad studiū boni operis subleuetur.

Sancta itaq; Ecclesia quæ ex duobus populis ex præputio & circūcisione venientibus collecta est, per desertū perfidię ascendit, quādo infidelibus ex utroq; populo in perfidiā remanentibus, ipsa inter eos, fide, spe, charitate, admirāda virtutū culmina excreuit. Et quanto grauius eis persequentibus contrita, & quasi cominuta est, tanto altius ex S. Spiritus igne fumum sanctitatis rectitudine & rigore vitę & doctrinæ produxit. Vnde subditur. *Sicut virgula fumi ex aromatibus myrra & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij.*

Quasi Virgula fuit, quia recta & rigida in fine & operatione permansit: virgula autē fumi fuit, quia ipsa rectitudo & fortitudo ex diuini amoris igne fumuit. Quenā vero fuit materia, in quā iste diuin⁹ cōcaluit ignis? nimirū fides, spes, & charitas, quę per species signatur aromatum myrrhæ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij. Myrra autē succū amarum habet & ea etiā mortuorū corpora condiuntur, ne putrescant, thus vero in sacrificiū Deo offertur, porro ex vniuerso puluere pigmentarij præciosissimū cōficitur vnguentum. Noñe facti cū pro orthodoxa

fidei integritate seruādā, ab infidelibus & hereticis ipsius fidei corruptorib⁹ persecutiones & mortes multas & varias perpessi sūt, myrrā fumātis fidei quasi in cœlū emisērūt? nā per totū orbē iste fidei & passionum fum⁹ ascendit, qui incredulos & persecutores miraculorū acerbitate excæcauit & fugauit, credētes vero quasi fuaui odore & illuminauit & cōfirmauit. Cum autē in cultu Dei & factā religione feruentes pro statu Ecclesię & adipiscēda quā sperabāt æternā beatitudine, orationibus iugiter instabāt, noñe etiam th⁹ fumātis & redolēris spei protulerunt? nisi enī firmā spem futurorū bonorum haberēt, nequaquam pro his assequendis Deo assiduē supplicarēt. Cum verò fide & spe fortes, cum Apostolo dicere poterāt, *certus sum quod neq; vita, neq; mors, neq; Angeli neq; principatus, neq; virtutes, neq; instantia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; profūdū, neq; creatura aliqua poterit nos separare à charitate Dei*, nonne vniuersi pulueris pigmentarij odorē in subline sparserūt? quid enim est charitas, nisi vniuersus pigmentarij puluis? charitas nempe virtus est vniuersalis, quia omnes eius radice prodeūt virtutes, atq; ideo vbicunq; est aliqua virtus, ibi est charitas.

Quis vero iste pigmentarius, nisi pigmentarius spiritus sanctus, qui gratiā suā hunc vniuersalem componit puluerem? *charitas enim Dei diffusa est in cordibus nostris, per spiritum sanctum qui datus est nobis.* Rom. 5. Videamus.

Per Myrram
thus & vni-
uersum pul-
uerem pi-
gmentarij
fides, spes, &
charitas, in
fidelibus
figuratur.

Rom. 8.

Pigmentarius
spiritus
sanctus est.

I. Cor. 13.

Videamus ad quātam subtilitatem quasi in puluerem Apostolus redegit charitatem, dum eius partes enumerans, *charitas, inquit, patiens est, benigna est non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quae sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Ecce in quot partes diuisis charitatem, quatenus per has determinatas partes insinuet, quod quaecunque vltima, & de toto corpore boni minutissima fuerit virtus, haec sit charitatis atomus. Vbi autem omne dicitur, nihil excipitur; omne ergo bonum charitas est: igitur sicut vniuersus puluis pigmentarij ex vniuersis praetiosis speciebus cōficitur, ita charitas ex vniuersis animi virtutibus componitur; vt non incongruē vniuersi pulueris pigmentarij significatione notetur, vbi enim aliqua virtus deest, perfecta charitas non est.

Vnaquæque etiam dilecta Deo anima per desertum huius mundi ascendit, quando spretis & postpositis omnibus eius curis & negotijs atque oblectamentis, ad caelestia semper tendit, virtutum progressibus, & quamuis in mundo detineatur corpore, in caelestibus tamen versatur mente. Per desertum quoque sepositi loci ascendit, quia quāto remotior est à conuersatione hominum, tantò propinquior Deo per cōtemplationis virtutem effici-

Fidelis anima quomodo dici possit per desertum ascendere.

tur. Per desertum quoque animi ascensionem facit, quia quāto animus, minus circa exteriora occupatur, & quanto magis cogitationum inutilium frequentia deseritur, tanto magis diuinitatis amore & bonorum actuum delectatione subuehitur. Et hoc sicut virgula sumi ex aromatibus myrrae & thuris & vniuersi pulueris pigmentarij, vt iuxta superiorem sensum ipsa quoque virgam aequitatis habeat, fide, spe, & charitate, per gratiam Spiritus sancti. In hac etiam valle lachrymarum myrra laboris & patientiae in conspectu Dei fumet, perpendens quia non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam quae reuelabitur in nobis. Thus quoque purissimum orationum infantia accendat, cuius suauis odore delectatus Deus benedictionis suae gratiam ei conferat, per quam prole virtutum crescat & multiplicetur. Vniuerso verò puluere pigmentarij redoleat, vt spiritu humilitatis & animo contrito, omne sanctitatis officium Deo exhibeat; sacrificium enim Deo spiritus contribulatus: quasi enim in minutissimum puluerem cribratur, quando per valde humilitati cordis contractionē in summis virtutibus positus ante Dei oculos extenuatur. Minutissimo namque huius contractionis & humilitatis puluere sancti spiritus igne succensus David fumigabat, cum dicebat, *ego sum vermis & non homo*, & cum in alio loco canem se mortuum & pulicem cōmemorabat

Rom. 8.

Ps. 50.

Psal. 21.

1. Reg. 26.

cō- 24.

memorabat

Psal. 21. ego sum vermis & non homo, & cum in
1. Reg. alio loco, canem se mortuum & puli-
26. 24. cem commemorabat, & in Psalmo di-
Psal. 105. citur Moyses steterisse, in confractio-
 ne conspectu Dei, vt auerteret iram eius.
 Quanta enim contritione spiri-
 tus & compassionis virtute conte-
 rebatur, quando pro peccato po-
 puli orans dicebat ad Deum, aut
Exod. 32. dimitte eis hanc noxam, aut si non facis,
 dele me de libro tuo quem scripsisti:
2. Cor. 15. Paulus quoque humilitatis deie-
 ctione comminutus, minimum se A-
 postolorum nominat, pietatis au-
 tem & compassionis confractio-
 ne contritus, optat pro fratribus ana-
Rom. 9. thema fieri.

Ascensus autem iste sicut vir-
 gula fumi fuisse dicitur; fumus autē
 cum ascendit, ita paulatim ascen-
 dendo deficit, vt omnino videri nō
 possit; quia tanta est in sanctis con-
 templativæ vitæ subtilitas tanta
 sanctæ conuersationis per deser-
 tum intimæ solitudinis sublimitas,
 vt magis effugiat animos demi-
 rantium, quàm teneatur confide-
 ratione imitari cupientium, vt dum
 comprehendere sequendo non
 præualet, in ipsa sui consideratione
 deficiat.

VERSVS VII.

*En lectulum Salomonis sexaginta
 fortes ambiunt, ex fortissimis Israel.*

Non repugnat vt reor rationi,
 si lectulum Salomonis huius

tripliciter accipiamus, siue vniuer-
 salem Ecclesiam, siue sancti cuius-
 que animam, siue sanctam vtrius-
 que testamenti scripturam, non
 quod locis comprehendatur, qui
 incircumscribitur est, sed quod gra-
 tiarum & salutarium effectuum
 concessio & conseruatio sit ipsius
 in aliquo supradictorum, saluans,
 custodiens, & gubernans requie-
 tio.

Ecclesia nempè vniuersalis hu-
 ius Salomonis, id est, veripacifici
 nostri Domini Iesu Christi lectulus
 est, quia in ea requiescit per saluti-
 feram mandatorum suorum obser-
 uantiam, & viuificatricem Sacra-
 mentorum suorum concorpora-
 tionem, quam ei exhibet sub spe-
 cie sacramentalium rerum, pacifi-
 cans ea, quæ in cælo & in terra sūt,
 vt fiat quasi vna respublica huius
 magnifici Imperatoris, vna videli-
 cet Ecclesia, & quæ gaudet in pa-
 tria, & quæ adhuc peregrinatur in
 terra. *Caput enim Ecclesie Christus, ipsa
 verò corpus Christi.* & sicut corpus si-
 ne capite non viuit, nec aliquid po-
 test; & sicut caput non est vitale si-
 ne corpore, sic & Christus nulli
 confert vitam sine vnitatem corporis
 Ecclesie. Vnum ergo sunt Christus

& Ecclesia, quia cum caput à cor-
 pore suo sit indiuisum, quisquis pa-
 cem & vnitatem Ecclesie non ha-
 bet, nec Christum habet: vnde &
 in ipso sacramento Sacramento-
 rum corpore scilicet & sanguine
 Christi, capiti corpus, hoc est
 R Christo

Lectulus
 Salomonis
 tripliciter
 accipitur.

Quomodo
 per lectulū
 Salomonis
 vniuersalis
 Ecclesia
 intelliga-
 tur.

Christus
 capiti, &
 Ecclesia
 corpori
 compara-
 tur.

Christo Ecclesia cōsacramētalī, & concorporalis efficitur: suo & illius mysterio, quando mysterium Christi in veritate corporis sumptum nulli prodest, nisi mysterium Ecclesiae, societatem scilicet Ecclesiasticam eodem sacramento assumpserit; quia cum, sicut diximus Christus à corpore suo, hoc est Ecclesia sit indiuisus; in Sacramento suo idem Christus veraciter sumi non dicitur, nisi sumatur vniuersus suo & Ecclesiae mysterio eidem Ecclesiae concorporatus: ipse enim dicit, *qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meum, in me manet & ego in eo.*

Ioh. 6.

Vbi ergo magis requiescit Christus quam in Ecclesia, quae quotidie corpori & sanguini eius participando ipsi concorporatur & quasi vnum efficitur? vnde qui se ab vnitae Ecclesiae malè viuendo vel prauè docendo praecidunt, quia in Ecclesia non manent, cum Christus & Ecclesia vnum sint, in Christo non manent, atq; ideo cum corpori eius participant, sumunt quidem eum in veritate substantiae, sed non sumunt ad effectum salutis suae. Hoc enim est eum non veraciter sumere, quia non sumitur vniuersus, quoniam quidem cum in altari, Ecclesia, vt dictum est, concorporalis & consacramentalis sit Christo, vniuersum corpus Christi, caput scilicet cum membris non sumit, qui cum extra Ecclesiam sit, se ipsum

Quid sit veraciter & vniuersum Christum sumere.

Christo & Ecclesiae in vtriusq; sacramento non vnitur. Sumit quidem ipsum sacramentum secundum essentiam sui, quod aliquibus ad vitam, aliquibus ad exitium prouenit; virtutè verò & rem sacramenti non sumit, quia cum haec sit virtus & res sacramenti, vt inuicem se diligendo, de vnitae corporis Ecclesiae sint, quicumq; de eo participantur, quod nulli ad exitium, sed omni credenti proficit ad salutem, quicumq; tantae societatis conformante & vniente Christo, verè participes non fuerint. Christum veraciter non sumit, dum non ad salutem sui, sed ad iudicium, sumere comprobetur: nam cum ipse Christus praecipiat dicens, *si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offers munus tuum,* ostendit, munus non accipiendum, vbi offerentis animus vinculum pacis & charitatis non habuerit. Quod si haec vnitas, singulariter inter commembra non conseruata, offerentium munera repellit, quanto magis totius corporis Ecclesiae vnitatem deserens, nec munus offerre, nec oblato participari poterit?

Aliud est essentiam sacramenti, aliud rem sacramenti participare.

Matth. 5.

Sed lectulus iste est Salomonis, id est pacifici qui dixit, *pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis,* confederantis quae in caelo sunt & in terra, quia cum vnum sit corpus Christi Ecclesia, quae partim in caelo cum

Salomon pacificus interpretatur.

Ioh. 14.

Christi

Christo regnat, partim adhuc peregrinatur in corpore, quicumque ab unitate huius peregrinæ partis recedit, illius superne partis consortium non meretur, quoniam quidem cum unum sint secundum virtutem & rem Sacramenti, hoc est Ecclesiasticæ unitatis, quamuis nondum vno sociantur loco, ita tamen iunguntur spiritu, ut quisquis unam non habet, alteram non habeat. Unde in lectulo isto huius pacifici, hoc est in Ecclesia, in qua adhuc Christus per Sacramentorum velamina requiescit; quisquis per penitentiam amissam receperit unitatem, illi quoque quæ in supernis est sociari meretur, illo veniente, & rem corporante, qui reconciliauit nos Deo per sanguinem suum.

Per lectulū Salomonis sancti yniuscuiusque animæ quoque signatur. Sap. 7.

Sancti quoque cuiusque anima lectulus est huius veri pacifici nostri, quia cum anima iusti dicatur sedes sapientie, ibi nimirum suauiter quiescit Deus, vbi sapienter, ratiōnabiliter, & honestè, ipsa sapientiā gubernante eiusdem requietionis disponitur locus; vbi mens per gratiam ita Deo copulatur, ut cum eo vnus spiritus efficiatur, cuius unitatis Sacramentum, omnem confert salutis effectum, sicut ipse saluator dicit, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. Cum enim ad omnem bonitatis & disciplinæ fructum mens impotens sit sine cooperante gratia, tantum huius coniunctionis ei confertur virtus,

Ioan. 15.

ut cum omnipotens sit, cui per unitatem spiritus copulatur, omnipotens quoque & ipsa per gratiam efficiatur, sicut ipse dicit, *omnia possibilem credenti.* Si enim Sancti Deo coniuncti Dij dicuntur, ille quidem essentialiter, isti verò nuncupatiuè, non videtur inconsequens, ut cum omnipotenti per unitatis Sacramentum concorporentur, omnipotentia quoque eius quodam suo modo participes efficiantur, qui possint cum Apostolo dicere, *omnia nobis cum illo donauit*; nam quibus omnia cum illo donauit, quando omnipotentem non habent, nihil est quod in ipso & per ipsum non possint. Sed talis mens lectulus determinatè dicitur Saluatoris, id est pacifici, quia vbicumque iste pacificus per gratiæ suæ dignationem quieuerit & mansionem fecerit omnis sopitur carnalis affectionis spiritui repugnans aduersitas.

Marc. 9. Deus essentialiter Deus, Sancti nuncupatiuè Dij dicuntur.

Rom. 8.

Porro lectulus iste Salomonis huius, diuina quoque non absurdè accipitur scriptura, quia in ea Christus requiescit per præceptorum suorum documenta & virtutum exempla, vbi prædicatur huius pacifici testamentum, quod in morte sua confirmauit, videlicet pacis & dilectionis præceptum, cum dicit, *mandatū nouum do vobis, ut diligatis inuicem sicut dilexi vos*, Cuius dilectionis plenitudo gemina constat relatione Dei videlicet & proximi, in qua *tota lex pendet & Propheta*, quam quia

Per lectulū item Salomonis diuina scriptura accipi potest.

Ioann. 13.

Matt. 22.

tora vtriusq; testamenti continet pagina, quæ nihil vtile vel honestum absq; ea discernit; non immerito sacra scriptura huius pacifici lectulus nuncupari potest. Ibi enim à legente & in ea meditante inuenitur Christus, ibi potest intelligere, quid credere, quid sperare, quid amare debeat, & hanc triplicem virtutem habere, Deum est habere, ad quem aternaliter habendum, fide, spe, charitate, ducitur & confirmatur. Ibi Christus latens & quasi quiescens agnoscitur & suscitatur, quia in mentibus legentis postquam intelligitur, si fidei & bonorum operum gressibus animus mouetur, quasi Christus quiescens suscitatur. In Evangelio namq; scriptum est, quod Christus in fractione panis est agnitus, qui in formâ peregrini latebat, quia scriptura diuina quæ est cœlestis ille & viuus panis Christus non intelligentibus peregrina est, sed cum fuerit per expositionis confractionem distributa, Christus qui in eâ latebat, intelligentis mente agnoscitur.

Sed videndum quid sit, quod hunc Lectulum pacifici huius dicuntur ambire sexaginta fortes, ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios & ad bella doctissimi. Multi enim hunc lectulum dissipare, & istum pacificum auferre conati sunt; quidam vanis & irreligiosis cultibus, quidam peruersis moribus, nonnulli prauorum dogmatum erroribus, quibus isti fortes fortissimè restiterunt

factis, dictis, & scriptis, tenentes gladios verbi Dei, & ad huiusmodi hostes debellandos doctissimi, primo quidem sancti Apostoli atq; Apostolici viri, deinde sancti Martyres, denique sacerdotes, qui omnes fuerunt ex fortissimis mente Deum videntium, & ex ipso inuictæ fortitudinis robur trahentium, suo quoq; tempore & loco hunc lectulum ambientes & custodientes, non quod ipsi huic pacifico necessarij fuerint, sed quod ipse eis admodum necessarius fuerit quem timebant amittere malorum peruersitate, qui fidem Catholicam subuertere omnimodis laborabant.

Cur autem istorum fortium, siue fortissimorum numerositas sexagenario numero determinatur? non enim nihil rationis habet vt cum istorum fortium innumerabilis fuerit multitudo, isto numero finito comprehendatur: poterat quidem esse, vt ille realis Salomon plures haberet sui corporis custodes, vel rerum suarum diuersis in locis repositarum, suis quoque officijs certos & designatos tutores, sed cum tantam ei pacem Deus concesserit, vt nulla eius tempore bella mouerentur, mirum videtur si iuxta literam accipiendum est, cur solo eius corpori custodiendo tot fortes deputati erant. Verum qui magis hæc ad spiritualement sensum referri ratio postulat, videamus quid iste numerus

& contra hostes eius tuentur Apostoli, Martyres & sacerdotes significantur.

Cur lectulum Salomonis ambientes dicantur esse sexaginta finitè.

Crederet, sperare & amare Deum est habere.

LUC. 24.

Per fortissimos in Israel qui lectulum Salomonis ambiunt.

Sexa-

Sexagenarius innuat. Sexagenarius namque ex senario & denario altero per alterutrum multiplicato componitur: Senarius autem qui partibus suis insimul collectis nec minuitur nec distenditur perfectionem significare dicitur: Denarius verò qui ex quinario bis ducto componitur Decalogū legis insinuat, pro quo obseruato vel cōtempto propter quinq; sensus corporis, quorum officio siue ad bonū siue ad malum mens ducitur, vniuersitas hominum, in decem Virginum quinq; prudentium & fatuarum ordine, vel remuneratur vel damnatur. Senarius autem qui perfectionē significat, & Denarius qui decalogum demonstrat, inuicem se multiplicātes & sexagenarium perficientes ostendunt istos sexaginta fortes, ita perfectē in diuinis præceptis custodiendis sensus suos exterioris aptasse, vt merito in quinq; prudentium forte computentur.

Solent autem hi qui Arithmeticæ artis scientiam habent, talē numerum vt sunt sexaginta dicere superfluum, qui cum sint quidam numeri qui ita partium suarum collectione æquantur, vt nec minus nec maius toto corpore recipiant, atq; ideo perfecti dicantur, quidam quia suarum partium compositione toto corpore minus reponūt diminuti nuncupētur isti qui partibus proprijs insimul collectis totū corpus aliqua numerositate, transcendunt, superflui appellantur. Sed

nos qui hunc numerum fortium istorum in bonam referimus partem, transcensionem istam non superfluitatem, sed spiritualis lucri quod de virtute ad virtutem proficit incrementum accipere debemus, vt dicamus fortes istos in creditis sibi quinq; sensuum talentis, ita magnifice operatos fuisse pro sui ex proximorum vtilitate, vt studio illorum in bonis operibus semper augmentum capiente, de fortibus fortissimi efficerentur.

Videamus autem quid huius numeri sexagenarij partes appor- tent, vt cognoscere possimus, vtrum ad istorum Christi fortium perfe- ctionem pertineant. Sexagenarij igitur numeri altera pars sunt tri- ginta, tertia viginti, quarta quin- decim, quinta duodecim, sexta de- cē, decima sex, duodecima quinq;, quinta decima quatuor, vicesima tres, tricesima duo, sexagesimavnū. Quæ partes simul collectæ centum & octo complent, totum corpus sexagenarij quadragesimo octa- uo numero transcendent. Quæ est autem omnium perfectorum remuneratio, nisi omnis laboris eor- um centupliciter melior recom- pensatio in futurā regeneratione quando in corporum immortalita- tem renascentur ad illam vitam o- ctauæ ætatis quæ nūquam finietur?

Benè ergo istorum fortium siue fortissimorū collectio sexagenario cōprehēditur numero, cuius partes in vnum redactæ, in centum & octo

R 3 excres-

Senarius & denari- us nume- rus quid si- gnificent.

Sexagena- rius nume- rus secun- dum Arith- meticos superfluus est, hoc loco pro perfecto accipitur spiritali- ter.

Sexagena- rij numeri partes quid appor- tent.

Numerus
centenari-
us & octa-
uus quid
figuret.

excrescunt, vt non hoc ad superfluitatem, sed ad virtutum referamus, augmentationem, quando rectè agendo & docendo, sui & aliorum lucrati sunt profectum, pro quo consequentur perfectam beatitudinem, quæ centenario numero designatur, & in octaua, vt diximus, ætate sine fine mansura complebitur.

VERSUS VIII.

Omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: vniuscuiusq; ensis super femur suum propter timores nocturnos.

Isti vero sexaginta fortes ex fortissimis Israel, lectulum Salomonis ambientes quid faciunt? omnes, inquit, tenentes gladios, & ad bella doctissimi: non dicit habentes, sed tenentes, quia potuerunt quidem habere secreto, quodam animæ scientis & intelligentis repositoio, sed non tenere publico quodam prædicantis voce & opere gestatorio. tenent ergo gladios, quia semper parata gestant sententiarum & actionum documenta, quibus videntes & audiētes ad spiritualia instruant certamina, sed quid sunt isti gladij nisi sermones Dei; *verus est enim sermo Dei, & efficax, & pene trahilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsq; ad diuisionem animæ, compagum quoq; & medullarum & discretor cogitationum: huiusmodi enim gladium diuidentem & separantem, misit Deus in terram, quando venit separare*

Cur sexaginta fores dicantur tenere gladios & non habere.

Gladij sermones Dei sunt.

Hebr. 4.

hominum aduersus Matrem suam, & nurrum aduersus socrum suam, & inimici hominis domestici eius. Hoc nimirum gladio sermonis Dei, quo præcipitur fieri separatio & omnimoda discretio inter bonum & malum, inter virtutes & vitia debent vti inelyti bellatores Dei, quibus propositum est huius pacifici lectulum ambire doctrina & operatione, siue hunc lectulum ad Ecclesiam referamus, siue ad propriam cuiusq; sancti mentem, in qua diuinitas, gratiæ suæ dignatione requiescere creditur, quatenus utrobique & Ecclesiam ab infidelium defendat prauitate, & seiplos à malignorum spirituum suggestionem vel deceptionem tueantur.

Quæ vero sunt bella in quibus tales debent dimicare, & ad quæ doctissimi memorantur? profectò virtutum & vitiorum magnalis & discordia, vbi in causa est repugnantia duorum sibi aduersantium videlicet carnis & spiritus, *caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem.* Et rectè non ad bellum sed plurali numero ad bella doctissimi prædicantur, quia aliud est bellum humilitatis contra superbiam, aliud castitatis contra libidinem, aliud patientiæ contra iram, aliud obedientiæ contra contumaciam, aliud sobrietatis contra luxuriam, aliud avaritiæ contra liberalitatem, vel si cuius virtutis, quæ sibi opposito reluctatur vitio, ad quæ bella feliciter peragenda, isti sexaginta

Matt. 10.

Quæ sint bella in quibus sexaginta fortissimi dicuntur ad dimicandum doctissimi. Gal. 5.

ginta fortes doctissimi memorantur, quia in eorum gestis & scriptis est ratio & consilium ad apparatus istorum bellorum benè & honestè consummandorum.

Vnde & subditur, *vnus cuiusq; ensis super femur suū propter timores nocturnos*: diuersorū enim vitiorū diuersa est ratio reprimendorū, quia alio modo reprimitur superbia, alio modo luxuria, atq; alio modo auaritia, singulaq; vitia singula exposcunt remediōrū cōtraria, vt in vnoquoq; cōtrario quasi ense pugnetur diuerso. Ensis autē est vigilās mētis custodia, de qua scriptura præcipit, *omni custodiā serua cor tuū*: qui ensis super femur ponitur quādo suggestio delectantis carnis vigilanti custodiā reluctantis animi reprimitur.

Dicamus à simili, in femore est feminariū propaginis, de quo conceptione datā homo formatur, qui singulis in vtero discretis mēbris tādē nascēdo producit, paulatimq; per ætatū momēta in hominū perfectū deducitur. Quid est autē in vnoquoq; homine delectātis carnis suggestio, nisi quædā vitij subito irruētis cōceptio? quæ si non statim ense fortiter reluctātis animi cōprimitur, formā in mente per delectationē accipit, deinde per consēsū quasi nascitur, sicq; pedetētim per actionē crescēdo dānabile & mortiferū per consuetudinē vitij efficitur: sūt enim in vnoquoq; vitio propagādo istę progressionis partes videlicet suggestio, delectatio, cōsen-

sus, actio, cōsuetudo, sicut & in homine istæ quoq; natalis sūt processionis partes, hoc est cōceptio, formatio, natiuitas, corporis protractio & ætatis plenitudo. Ensis ergo vnus cuiusq; super femur suum esse debet, vt præciso capite malæ suggestionis & quasi quodā seminario cōcipiendæ malitiæ debilitato totū corpus nascituri vitij propulsetur. Et quare hoc? *propter timores nocturnos*. Quid nāq; timent nocte, qui custodiūt ciuitatē vel domū, nisi subito aut hostes ciuitatē irruituros, aut fures domum irrepturos? Qui autem sunt hostes aut fures, nisi maligni spiritus, qui thesauros animæ nostrę prædari vel furari conantur? hi nempe per noctē prauæ suggestionis siue delectationis quā mētē cuiusq; inuoluūt ne mali ipsius periculū discernere possit, irruūt repente & irrepunt, & tantis tentationum iaculis mentem vulnerant, vt à suæ rectitudinis statu eam quandoq; deiciant. Hoc autem non nisi nocte facere possunt, quando calore pij studij recedente frigus torporis & negligentiae animi occupauerit, quando in eo sol iustitiæ propter desidiam occubuerit, & lumine suæ gratiæ non illuxerit, quia tunc *parant sagittas suas, vt sagittent pauperum in abscondito*.

Propter hos ergo timores nocturnos, hoc est occultas tentationum insidias debet vnusquisque armis iustitiæ succinctus stare, omnesque aditus inte-

rioris

Quid per timores nocturnos intelligatur.

Ps. 10.

Diuersorum vitiorum diuersa est reprimendorum ratio.

Pro. 4.

Quomodo super vnus cuiusq; femur ensis spiritua-liter esse debeat.

rioris domus suæ tam vigilanter obseruare, vt nullus introeundi locus hosti possit patere. Ostendit huiusmodi studium qui sint fortes vel fortissimi, qui veri Salomonis lectulum ambiendo custodiant vel custodire valeant, & qui doctissimi in sancti propositi præcinctu existant, tenentes semper prouidentia & promptæ vigilantia gladios, propter subitos irrepentis vitij timores nocturnos.

Verùm huius spiritualis militia sciētiam & audaciam, vbi & à quo isti fortissimi accipiant sequentia insinuant; nam subditur: *ferculum sibi fecit Rex Salomon, &c.*

VERSUS IX.

Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani.

Spiritualis militia & audacia vbi & à quo fortissimi accipiant.

VNde enim accipiunt vt fortes sint, nisi à sanctæ Ecclesiæ Doctoribus, quorum facta & dicta imitari cupiunt, vel à sanctarum scripturarum canonicarum testimonijs, & auctoritatibus?

Ferculum autem huius veri Regis Salomonis sancta Ecclesia est siue ipsius Ecclesiæ tota Canonica scriptura, siue in indiuiduo iusti cuiusque anima: nam cum ferculū à ferendo dicatur, nimirum vnumquodque ipsorum non absurdè ferculum æquiucè nuncupatur; Ecclesia quidem propter diuinorum quæ in ea continentur Sacramen-

Per ferculum quod fecit sibi

torum lationem; sancta scriptura propter diuinorum eloquiorum, siue præceptorum, quorum mysteria & vtilitatem continet susceptionem; iusti verò anima propter diuinæ scientiæ, per quam honestatis & disciplinæ capax efficitur, perceptionem, quæ omnia spiritualium delitiæ sunt epularum.

Salomon Ecclesia, scriptura sancta vel anima iusti accipitur.

Quomodo vero singula membra vnicuique capiti eorum quæ proposuimus adhærere possint expedire curabimus, hoc est quomodo *columnæ argenteæ, reclinatorium aureum, ascensus purpureus, & istorum medium charitate constratum*, siue Ecclesiæ, siue canonicæ scripturæ, siue iusti animæ competant, assignabimus.

Primò tamen considerandum qualiter ex lignis libani vnūquodque istorum ferculorum dicatur extractum: *libanus* candidatio interpretatur. Quid autem per ligna libani, quæ naturaliter imputribilia esse memorantur, nisi sancti & electi accipiuntur, qui per spiritus fortitudinem & mundæ vitæ candorē, incorruptam cogitatione, locutione, & opere seruauerunt & seruant sanctitatem?

Libanus interpretatur candidatio.

Ex lignis ergo libani Rex Salomon ferculum sibi instituit, quia Christus ex Sanctorum suorum venerabilibus & incorruptis gestis & documentis, & Ecclesiam suam decentissimè nobilitauit & sanctam scripturam suam composuit, & cuiusque iusti animam erudiuit,

Ferculum Salomonis cur ex lignis libani factum memoretur qua Ecclesiam significat.

vt

vt vnumquodq; horū cælestium foret ferculum epularum, & fidelium refectio animarum.

VERSUS X.

Columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureū: media, charitate constrauit propter filias Ierusalem.

Argentum vero & aurum in singulis competenter intelligitur propter eloquiorum nitorem & puritatem, atq; sensuum qui in ipsis fulgent eloquijs maiestatem. Si enim ad Ecclesiā referas *columna eius sunt argentea*, quia sancti Patriarchæ & Prophetæ Apostoli quoq; siue Apostolici viri in prædicatione sua, vel vtriusq; testamēti expositione, qua Ecclesiam subleuant & sustentant, quæ dicunt vel scribunt fidei & luculento perorant sermone.

In quo sermone *reclinatoriū est aureū*, quia ipsa eorū prædicatione: vel expositio pretioso sensuum fulgore rutilat, in quo se quilibet, qui prius ignorādo & quærendo laborabat, iam intelligens quasi requiescendo reclinat, & ad internæ refectiois epulas quasi fatigatam ignorantiam mentem appodiat.

Huius quoq; *ferculi ascensus est purpureus*, quia altissima est in Ecclesiæ pace professio, quæ contemptu, sæculi, mortificatione carnis, & propriæ voluntatis abiectione martyrio mentis purpuratum disponit ascensum, quando mens se ipsam

Deo offert hostiam viuētem in odorem suauitatis. Nemo quippe nisi ab omnibus mundi curis & desiderijs liber ad summū diuinæ charitatis gradum per contemplationem ascendere valet, quia cum multi & diuersi sanctorum virtutibus ascendentiū sint gradus, sicut de eis scriptū est, *ibūt de virtute in virtutem*, altissimus tamen, vt dicimus, ascensus est, vbi mens se supra se contemplatoriā erigit charitate.

In isto namq; ascensu purpureo diuersi sunt gradus, quia alter altero est eminentior, plus est enim orare, ieiunare, vigilare, quam meditari tantum & legere; plus est pro iustitiā contumelias & approbria vel qualescunq; persecutiones sustinere, quàm ab iniustitia tātū abstinere: at tamen in omnibus huiusmodi ascensionibus labor corporis & animi, & vitæ continentia quasi quædam pretiosa mentis est purpura.

Sed huius *ferculi media Rex Salomon charitate constrauit propter filias Ierusalem*, quia in medio horum tam sublimium in Ecclesia meritorum multæ nimirum quasi fragilitate & infirmitate constratæ deponuntur mentis, quæ quamuis mundum perfectè relinquere non valeant, tamen mundi contemptores diligunt & venerantur, quamuis propter Deum laborare ieiunando, vigilando, & orando, siue carnem mortificando non possint, tamen hæc in agentibus dum diligunt quasi sua efficiunt, & quod ipsæ

S in se

Ferculi ascensus purpureus fuerit.

Pf. 85.

Columnæ huius ferculi curar-genteæ dicantur.

Reclinatorium ferculi Salomonis cur aureum referatur.

Cur media ferculi Salomon charitate constrauit.

in se per infirmitatem non habent, hoc in alijs per charitatem habent. Tales utiq; ad hoc ferculum pertinent, & suo modo in hoc reficiuntur, quia quod sancti & perfecti in re & virtute, hoc istæ solâ charitate assequuntur.

Ferculum Salomonis quatenus scripturam sacram figurat, quomodo columnas argenteas & reclinatorium aureum habeat.

Porro si totum Canonica scripturæ corpus respicias, *columna eius argentea, reclinatorium quoq; aureum*, sunt diuinorum eloquiorum sententiæ & authoritates, verborum claritate perspicuæ, & sensuum singulari excellentiâ fulgidæ, quarum lectio suauissima est animæ relectio, quoniam ibi fides sustentat, spes subleuat, charitas per contemplationem reclinat. Vnde & reclinatorium est aureum, quia fide & spe maior est charitas contemplatoria, sicut argento pretiosius est aurum. Cui enim ex huiusmodi ferculo legendi vel audiendi quisq; fidelis didicerit, quid credere, quid sperare debeat, postpositis omnibus transitorijs, in solo Dei amore quasi in quodam aureo contemplationis reclinatorio per quietem mentis ad æternam vitam pascitur & nutritur.

In hoc ferculo *ascensus est purpureus*, quia in ibi recitantur passio redemptoris, & gloriosi triumphus Martyrum pro ipsius Redemptoris amore morientium, in quibus passionibus aliqui fuerunt ascensus: nã vt in ipso capite Martyram videre possumus: primo flagellatus, deinde spuris illitus, alapis cœsus, spinis coronatus, postremo cruci affixus,

Ferculi huius ascensus quoq; purpureus est.

quasi quendam purpureum, in sua passione fecit ascensum, cuius vestigia Martyres secuti multimodi laboris habuerunt ascensus, *quia ludibria & verbera experti, insuper vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, ad vltimum in occisione gladij mortui sunt*, vt per hos passionum ascensus ad summum æternæ, beatitudinis pertingerent gradum. Sed hunc ascensum cum legunt & audiunt, piæ mentes imitari fatagunt, vt sicut tēporaliū passionū, sic & æternarū participes fiât cōsolationū.

Media quoq; huius ferculi charitate constrata sunt, quia in tota diuina pagina charitas quasi medium obtinet locum, dum ad eam veluti ad quendam optimum & certum finem omnes sanctarum respiciant sententiæ scripturarum, sicut dicit Apostolus, quia *finis præcepti charitas, de corde puro & conscientia bonâ & fide non ficta*. Et cum duo præcepta charitatis Dei videlicet & proximi ostenderet Dominus, *in his*, inquit, *duobus præceptis tota lex pendet & Propheta*: id autem ex quo cætera omnia pendent, summum & principalem quodammodo locum videtur habere. Media ergo huius ferculi Rex Salomon charitate constrauit, quia in medio sanctarum scripturarum charitatis constituit principatū.

Et quare hoc? *propter filias Ierusalē*, id est propter animam ad cælestē Ierusalē, id est, visionē pacis pertinentes, vt intelligāt neq; colūnas argenteas, neq; reclinatorium aureum, neq; ascen-

Hebr. xx.

Media etiã ferculi huius charitate constrata sunt.

1. Tim. 1.

Matc. 22.

Sine charitate nec columnæ

ascen-

argenteæ
nec reclinatorium
aureum,
nec ascensus
purpureus
aliquid
virtutis
habet.

1. Cor. 13.

ascensum purpureum sine charitatis virtute aliquid virtutis habere, sed omnia ex charitate tanquam multos ramos ex vna arboris radice debere procedere. Apostolus enim dicit, quia *si linguis hominum loquar & Angelorum* : quod est columnas argenteas habere, *charitatem autem non habeam; factus sum velut as sonans aut cymbalum tinniens* : & *si habuero prophetiam & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam* : quod est reclinatorium aureum esse : & *si tradidero corpus meum ita vt ardeam*; quod est ascensum purpureum habere: *charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest.*

Centrum
scripturæ
est charitas.

Ecce quomodo istud suum ferculum Rex noster Salomon media charitate constrauit, cum per totum corpus sanctæ scripturæ charitatem quasi in quodam centro constituit, vt omnia circa eam, & in eam reuoluantur. Et sicut sol altissimus est dum in centro figitur, nec ultra progreditur, sic sancta scriptura dum de virtutibus disputat altissima est in charitatis prædicamento, nec ultra eam progreditur aliquis virtutis præiudicio.

Columnæ
argenteæ
in ferculo
quod est
anima iusti,
quatuor
sunt virtutes
cardinales.

Tertio vero loco si cuiusq; iusti animam attendas, *columnæ eius argenteæ sunt* quatuor virtutes cardinales, quarum omnes aliæ sunt appendices, videlicet prudentia, iustitia, fortitudo, temperantia. Sed quomodo argenteæ? probatæ fidei puritate, & vera Euâgelicæ doctrinæ prædicatione ab omni scoria hæreticæ falsitatis excōcta; de qua scrip-

tū est eloquia Domini eloquia casta, argētū igne examinatū. Vnde de Hæreticis dicit per Prophetā Dñs, *dedi eis argētū & aurū, ipsi verò ex argento & auro fecerunt Baal.* Aurū aut ad mētē argentū ad eloquiū pertinet: aurū quippe & argentū sanctæ animæ tribuit Deus, quādo ei & sēsū diuinū & sapiētiam concedit habere, & id quod mētē cōcipit, eloquij venustate proferre. Quæ sēsū quia Hæretici deprauāt, & deprauatum docendo enuntiant, quasi ex auro & argento idola falsitatis fabricant.

Qui ergo vult vt virtutes si quas habet sint columnæ, quæ animæ structuram sustineant, hoc satagere debet, vt sint argenteæ, quia nisi fidei & doctrinæ puritate resplendeant, timidum valde est, ne structuram ipsam portare non valentes, tortitudinis suæ infirmitate subsidant. Sed cuius *columnæ sunt argenteæ, reclinatorium quoq; aureum est*, quia *ex abundantia cordis os loquitur*, quoniā vbi abūdat in sensu sapientia, ibi laudabilis foris profluit eloquētia. scriptū est. *n. sapientia re-quietescit in corde iusti, & prudentia in sermone oris eius.* cum enim mens sapientiæ fulgore resplendet, sequitur, vt id quo quid intelligit, prudenter enuntiet. Sed quare mens iusti reclinatorium dicitur? nimirum quia diuinitas in mente quæ sibi placet, humilitatis, patientiæ, castitatis, & obedientiæ pulchritudine, per aurum inhabitantis gratiæ suæ donū dicitur se reclinare:

Pf. II.

Ose. 2.

Columnæ
animæ
iusti
quomodo
argenteæ,
& reclinatorium
eius
aureum sit.
Luc. 6.

Prou. 14.

Quo contra de reproborum mentibus dicitur, quia *filius hominis non habet ubi caput reclinet.*

Quis vero est huius ferculi ascensus purpureus? Fides & memoria passionis Dominicæ, quam credere & in qua omnem spem salutis suæ constituere, & ad cuius formam seipsum quoq; mundo, vitijs, & concupiscentijs crucifigere, ut possit cum Apostolo dicere, *mihimundus crucifixus est, & ego mundo.* procul dubio est per ascensum purpureum mente ascendere.

Quomodo verò huius ferculi media, charitate constrata sint propter filias Ierusalem, Apostolus hoc ostendit qui dicit, *factus sum infirmis infirmus, & infirmos lucrifacere*: unde hoc nisi ex charitate, nã cum sit gemina dilectio, Dei videlicet & proximi, & vna ex altera pendeat, quisquis summis virtutibus præditus est, hoc debet habere mediũ, ut cũ necessitas vel vtilitas fraterna exegerit, ab illa rigoris sui altitudine paululũ descendat, & proximorum infirmitati condescendendoprouideat.

Hoc enim modo nisi diligat proximum, minimè probatur diligere Deum, cum vna dilectio ex altera constituatur: *qui enim non diligit proximum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere?*

Siue ergo Ecclesia, siue sancta scriptura, siue iusti cuiuslibet anima, huius veri Salomonis ferculum dicatur, sequentia non repugnant,

quin vnicuiq; capiti membra non inconuenienter adhæreant. Sed si diligenter mentis obtutus adhibeantur, non erit, ut æstimo, tædiosum considerare, quam pulchrè vltimum huius ferculi mēbrum charitatis conclusione signatur. Quid enim est in Ecclesia Religionis, quid rei sacramentalis, quid in tota diuina pagina scientiæ vel eloquentiæ, quid in sancti anima sanctitatis & iustitiæ, quod totum principium siue finem in charitatis respectu non constituat? quid porro sunt Ecclesiæ sacramenta, quid totius sanctæ scripturæ eloquia, quidve est quod credere, quod sperare, & diligere debet iusti anima, nisi Christi Incarnatio, passio, resurrectio, & ascensio, atq; omnium quæ pro humana salute gessit rerum exhibitio? Quid verò omnium istorum sancta præconia, nisi diuinæ charitatis sunt signa? *propter nimiam enim charitatem suam quã dilexit nos Deus, misit filium suum in similitudinem carnis peccati, ut de peccato damnaret peccatum, factus propter nos maledictum, ut nos à maledicto redimeret.* Siue ergo Ecclesia dicatur hoc ferculum, siue sancta scriptura, siue iusti anima, ubiq; charitas ista medium tenet locum, quia de ea cuncta procedunt, & ad illam cuncta respiciunt. Tota enim summa charitatis huius est, *Deus homo factus*, hocq; totum est quod in Ecclesia per diuinam scripturam sancti docent, videlicet ut huius diuinæ charitatis & misericordiæ

Quam pulchrè vltimum huius ferculi membrum charitatis conclusione signatur, dec laratur.

Ephes. 2.

Tota charitatis summa est, Deus homo factus.

Ascensus huius ferculi purpureus memorias est passionis Domini.
Gal. 6.

Huius ferculi media quomodo constrata sint charitate.
1. Cor. 9.

1. Ioh. 4.

cordiæ magnitudinem summopere attendamus, quia per hanc sumus à morte liberati, & ad æternam vitam quam peccando amiseramus reparati.

Vnde nunc in sequentibus filiæ Syon admonentur, quatenus diuinæ bonitatis gratiam, non tantum in re, sed etiam in rei ipsius efficientiâ diligenter attendant, & admirandam salutis suæ dispositionem aduertant.

VERSUS XI.

Egredimini & videte filiæ Syon Regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua, in die desponsationis illius, & in die letitiæ cordis eius.

Syon speculatio interpretatur.

Syon dicitur speculatio, filiæ autem Syon, id est speculationis quæ sunt nisi animæ credentium, quæ per contemplationis gratiam cœlestium mysteriorum secreta subtiliter speculantur? Quibus vt egrediantur dicitur, quia minimè debent in carnalibus occupari, qui cupiunt in spiritualibus mentis oculo detineri.

Filiæ Syon cur iubentur egredi & videre salomonem in diademate.

Egredimini, inquit, & videte, non enim potestis videre, nisi prius egrediamini: egredimini ergo, hoc est, ex corporalium & visibilium rerum consideratione exire, & in diuinæ magnificentiae gloriam & in ipsam vniuersalis redemptionis causam, & in totam prorsus humanæ salutis incorporalitem mentis intuitum figite. Quare? id

eo videlicet vt videatis Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum Mater sua: quo autem oculo videre debetis? nimirum interiori magis quam exteriori, quia fide corporalitate ad corporalitatē exire debetis, oportet vt spiritualiter non carnaliter ea quæ videtis vel auditis intelligatis: sic enim dicitur videte, ac si dicatur intelligite.

Videte hoc loco pro intelligite capitur.

Vos ergo filiæ Syon, quæ non filij propter fortitudinem, sed filiæ appellamini propter infirmitatem quia nondum in robur spiritualis intelligentiæ profecistis, quandoquidem ferculum vobis fecit Rex Salomon, ad cuius epulas quotidie residetis, Ecclesiæ Sacramenta perspiciendo, scripturam canonicam legendo & audiendo, sanctorum quoq; Doctorem sententias perscrutando, egredimini altiore sensu & videte ipsum Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum Mater sua.

Cur filiæ & non filij Syon iubentur videre.

Quid vel quale est hoc diadema Regis Salomonis quo coronauit eum Mater sua? possumus quidem singulariter dicere vnum passionis signum, spineam scilicet coronam, quâ eum irridendo coronauit Mater sua synagoga, quæ eum secundum carnem genuit, sed melius videtur, vt istud diadema accipiamus, totam multiplicis passionis summam, quæ, sicut diadema ex multis prætiosorum lapidum generibus, ita ex multis diuersarum passionum signis composita est, quam

Quid vel quale sit diadema Regis Salomonis, quo coronauit eum Mater sua.

Heb. 2.

postquam in corpore suo pertulit, gloria & honore quasi quodam diademate coronatus est, sicut dicit Apostolus, *vidimus Iesum propter passionem mortis gloriâ & honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* Vnde vos ô filia Syon nolite considerare tantum exteriora, & contemptibilia passionum istarum signa, hoc est, flagella, sputa, alapas, spineam coronam, crucem, sepulturam, sed de hac consideratione egredimini, & quid inde gloriæ & honoris, remedij & sanitatis omni procreuerit mûdo, oculis mentis aspiciate. Hoc est enim diadema quod admirari & venerari debetis, & hæc principalitas charitatis quam in medio ferculi sui constituit, talique diademate splendet excellentia suâ circa vos misericordiæ. Nonne gloria & honore coronatus est, resurgens de hac corporis passibilis corruptione in impassibilitatem & incorruptionem, & corpori suo quod est Ecclesia, huius gloriæ & honoris coronam imposuit, quando ei secum futuræ incorruptionis participium confirmavit in æternum?

Christus quando gloria & honore coronatus est.

Per diadema etiam totus humanæ dispensationis ordo in Christo accipi potest.

Siue istud diadema dicamus generaliter totum humanæ dispensationis ordinem; quo eum coronavit Mater sua, beata scilicet Virgo Maria, ex cuius utero eandem suscepit humanitatem, rationi non videtur repugnare, nam in huius diadematis compositionem, quo humanitus Christus est coronatus

quasi quædam insignium sunt ornamenta gemmarum, natiuitas, circumcisio, baptismus, ieiunium, têtatio, passio, resurrectio, ascensio, quæ omnia includuntur auro misericordiæ eius, Aurum enim omnibus metallis pretiosius est, & *miserationes Dei super Psa. 144. omnia opera eius: ex auro ergo fulgidissimo infinitæ misericordiæ Dei, & ipsius misericordiæ operibus & signis, quæ supra memorauimus, quasi quibusdam gemis fabricatû est hoc diadema Regis Salomonis, veri videlicet pacifici Dñi Iesu Christi, qui reconcilians nos Deo pacificauit Colos. 1. omnia quæ in caelis sunt & in terris.* Vnde admonentur filia Syon quæ gratiam diuinæ contemplationis habent, ut hæc omnia sensu interiori perspicientes, quanta inde eis salus profluxerit intelligant.

Quando autem tali diademate est coronatus? *in die, inquit, desponsationis eius, in die letitiæ cordis eius: quænam fuit dies desponsationis Christi, nisi tempus Incarnationis quando processit de Virginis utero tanquam sponsus de thalamo, ad copulandam sibi Ecclesiam, propter quâ redimendam dignatus est incarnari? siue potius dies desponsationis tempus fuit passionis eius, quando sanguinis sui pretio redemptam exhibuit sibi Ecclesiam sponsam gloriosam, Ephes. 5. non habentem maculam, neque rugam.* Hanc enim isto inæstimabilis ponderis prætio subarravit, huic in dotem æternum Patris sui regnû conscribi fecit, à qua & ipse sponsalia exigit,

Dies desponsationis quo hoc diademate Salomon coronatus vel tempus incarnationis, vel passionis Christi significat.

exigit, fidei scilicet & virtutum me-
rita, sine quibus nulla Deo copulari
potest anima, quarum partes quas-
dam paulo post in subsequenteribus
enumerat.

Dies lati-
tia cordis
Salomonis
fuit dies
resurrecti-
onis Chri-
sti.

Quæ ergo fuit *dies lætitiæ cordis e-
ius*? tempus profectò resurrectio-
nis, quando imperata omni tristitia
passionis & corruptionis festiuum
se ac & honorem gloria & honore
coronatus cum trophæo comple-
tæ redemptionis exhibuit. Non au-
tem ista cordis affectio ita in eum
cecidit, vt antè dubius quid futurū
erat nescierit, & tunc quasi dubie-
tate submota lætitiæ animo con-
ceperit, (nullum enim diuinitati
tempus ascribitur,) sed huiusmodi
locutio humanitati eius tātum cō-
petit, quo dicitur propter gloriā
resurrectionis, & propositum atq;
ordinem redemptionis expletum
diem lætitiæ habuisse, quamuis &
hoc magis ad Ecclesiam quæ est
corpus ipsius referri possit, iuxta il-
lum modum locutionis, quo frē-
quenter in sancta scriptura, quod
de capite dicitur, ad corpus refer-
tur, sicut è conuerso de corpore ad
caput propter concorporationem
& vnitatem, quā vnum efficiuntur
Christus & Ecclesia. Christi enim
passio, resurrectio & ascensio ma-
xima & specialis est Ecclesiæ læti-
tia, quando se meminit de captiui-
tate ad libertatē, de morte ad vitā,
de corruptione ad incorruptio-
nem hoc mirabili transisse suffra-
gio.

Quia verò ad huius desponfa-
tionis mirabile spectaculum, totū
istud respicit sponsi & sponsæ Epi-
thalamium, quod hoc loco pro sui
excellencia dicitur *Canticum Canti-
corum*, videamus quam pulchrè &
iocundè, alternantia inuicem spō-
sus & sponsa decantant sanctę dile-
ctionis præconia. Supra enim ex-
posuit sponsa dignitatem & excel-
lentiam sponsi sibi spiritualiter co-
pulandi, in lectuli reuerentia, in fer-
culorum affluentia, in ornamento-
rum splendore & gloria, & quod
his omnibus maius est, in singulari
charitatis prærogatiua, & ad istarū
nuptiarum pulchritudinem per-
spiciendam & admirandam filiam
Syon egredi hortabatur, quatenus
& ipsæ pro posse suo his nuptijs so-
ciari studentes, quem nunc viderēt
per speculū in enigmate, postmodū
penitus iam purgato mentis oculo
facie ad faciem viderent Regem in
decore suo.

Cui mox occurrit spōsus cantabili
pulchritudinis testimonio, pluri-
masq; ipsius pulchritudinis partes
quasi pro spōsalibus sponsæ sibi ob-
latas enumerat, quæ tamen ex gra-
tia sunt eiusdem sponsi dantis & iti-
dem accipientis, vt ostendar merito
sibi copulandam, quā tot pulchri-
tudinum præconijs suo munere fe-
cerit gloriosā, cui præsignati quoq;
lectuli & ferculi nomen aptauerit,
& quam ornamentorum sibi impo-
sitorum causam effecerit. Ait ergo,
quam pulchra es amica mea, &c.

Epithala-
mum hoc
sponsi &
sponsæ to-
taliter hæc
desponfa-
tionem re-
spicit.

Hactenus
sponsa spō-
si sibi co-
pulandi
spirituali-
ter attigit
excellentiā,
nunc spon-
sus sponsæ
pulchritu-
dinē præ-
sequitur.

CA-